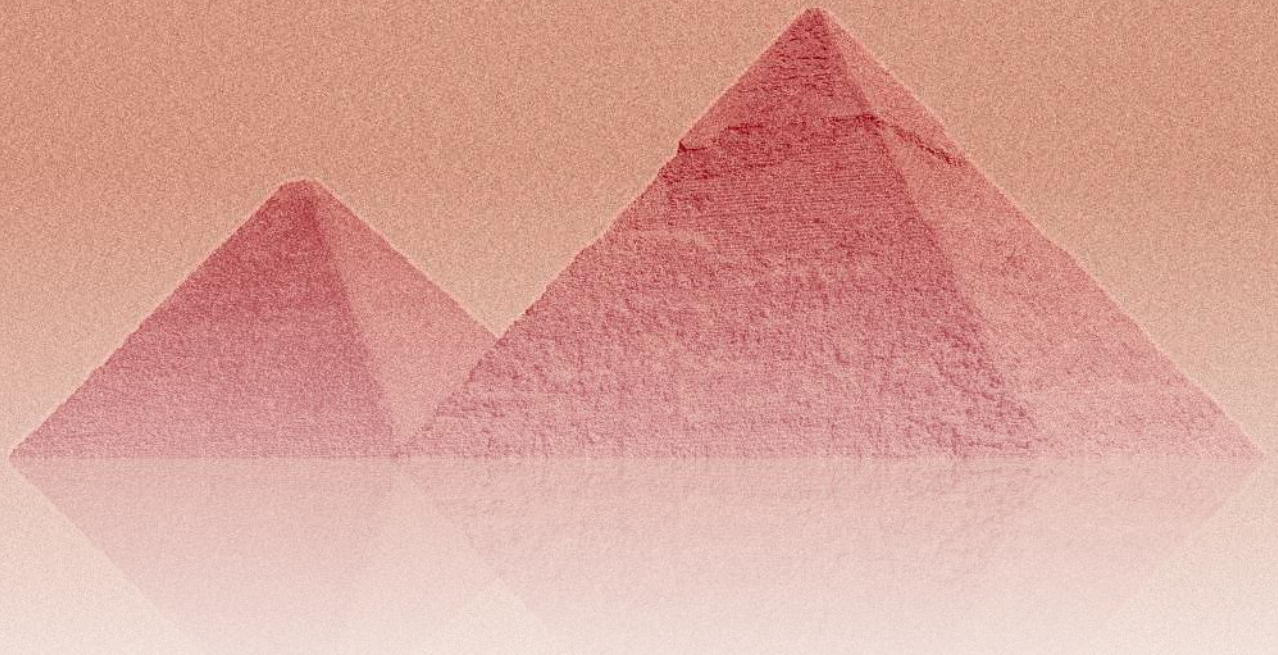

Parashat Va'eira **Wondrous Goshen** **Rabbi Shai Finkelstein**

שמות פרק ח פסוק יח

והפליתי ביום ההוא את־ארץ גֹשֶׁן אֲשֶׁר עָמִי עָלֶיהָ לְבִלְתִּי הָיֹת־שָׁם עָרֹב לְמַעַן תֵּדַע כִּי אֲנִי יְהוָה בְּקֶרֶב הָאָרֶץ.

שמות רבה (שנאן) פרשת וארא פרשה יא

אבל ארץ גושן, שהיו ישראל יושבין בה, לא היה שם ערוב, שנאמר: והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן [אשר עמי עמד עליה לבלתי היות שם ערב]. אמר ר' אמי: כאדם שאומר - לא יטול פלוני בטריאקי זו, שפלוני פטרונו עומד עליו.

פסיקתא זוטרנא (לקח טוב) שמות פרשת וארא פרק ח סימן יח

והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן. פליאה תהיה בעולם היאך ארץ זו לקתה וזו לא לקתה.

שכל טוב (בובר) שמות פרשת וארא פרק ח סימן יח

[והפליתי] ביום ההוא. אף על פי שהתיבה נדרשת לשון פלא, כלומר אעשה פלאות לארץ גושן שיהיו באי עולם מפליאין בעיניהם האיך ארץ זו לקתה וארץ זו לא לקתה, יש לגבורי כח לדרוש התיבה ולהדבירה על אופן העלמה, ודומה לדבר כי יפלא ממך דבר (דברים יז ח), שהרי לא נאמר והפליתי ביום ההוא לארץ גושן. אי נמי עם ארץ גושן, אלא את ארץ גושן, וכך פשוטו של פסוק והעלמתי ביום ההוא את ארץ גושן: אשר עמי עומד עליה, שלא יראוה חיות רעות שאם היו רואין אותה כיון שהיא בתוך ארץ מצרים היו נכנסין בתוכה ומזיקות את ישראל, וראיה לדבר הדם (שעל) [על] המשקוף ועל שתי המזוזות (שמות יב כג), וכתוב ולא יתן המשחית וגו' (שם שם), שכיון שניתנה רשות למשחית ולמחבל אינו מבחין בין צדיק לרשע... למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ. שלא תאמר ששכינתי בשמים ולא בארץ. אלא מלא כל הארץ כבודו יתברך ושכינתו, וכשם שאני שליט בשמים, כך אני שליט בארץ.

רמב"ן שמות פרשת וארא פרק ח פסוק יח

והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן - בעבור היות המכות הראשונות עומדות איננו פלא שיהיו בארץ מצרים ולא בארץ גושן, אבל זו מכה משולחת, וכאשר יעלו החיות ממעונות אריות מהררי נמרים וישחיתו כל ארץ מצרים ראוי היה בטבעם שיבואו גם בארץ גושן, אשר היא מכלל ארץ מצרים בתוכה, לכך הוצרך לומר והפליתי את ארץ גושן, שתנצל כולה בעבור שעמי עומד עליה, כי רובה של ישראל היא.

רלב"ג

והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן. יתכן ששאר המכות היו כוללים לישראל ולמצרים כמו שכתב החכם א"ע.

מלבי"ם שמות פרשת וארא פרק ח פסוק יח

והפליתי. ובאשר סדר הזה השני של עד"ש בא לברר פנת ההשגחה, שפרעה לא האמין שה' העליון משגיח בקרב הארץ בהשגחה פרטית, וכמ"ש למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ, באר לו שזה יתברר במכה זו, שאפלה את ארץ גושן, ששם לא יהיה ערוב, וזה יהיה מצד שעמי עומד עליה, וזה נס מיוחד ומופלא, שהבדלה זו שהבדיל ארץ גושן בזה הוא ענין מופלא ונסיי, לז"א והפליתי, שהוא ההבדלה הפלאית, וכולם ידעו שזה נעשה בנס מצד שעמי עומד עליה.

העמק דבר שמות פרשת וארא פרק ח פסוק יח

והפליתי ביום ההוא. לא בשביל הצלת ישראל שלא יזיקו שמה, שהרי ע"ז כתיב במקרא הסמוך ושמתי פדת וגו', שאפילו ישראל שהלכו בכל ארץ מצרים לא שלט בהם הערוב כאשר יבואר עוה, אלא בשביל שעמי עומד על ארץ גושן ע"כ לא יהיה שם ערוב כלל:

למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ. לא שאני משגיח ביחוד על ישראל בשביל שעמי המה, וא"כ אני בקרב ישראל, אבל מה שאינו נוגע לישראל אין לו שליטה בהם, וזה המחשבה עלה בדעת אוה"ע בדורות הקודמים כמו שאמר מלך אשור משפט אלהי הארץ (מלכים ב' י"ז כ"ו), שכסבור שהוא ית' משגיח ושולט רק על א"י באשר ארץ ישראל היא, אבל מזה שהפלה ה' ארץ גושן בשביל שישראל עומדים עליה אף על גב שאינו נוגע להם, תדע כי אני ה', והשגחתי בקרב הארץ אינו תלוי רק באומה אלא גם בתבל ומלואה, לכן כעת שישראל עומדים בגושן השגחתי לטובה על הארץ הזאת בכללה, ומזה תדע שלה' הארץ ומלואה ובכל מקום שרוצה להשגיח בפרטות לפי צורך השעה הרי עושה כרצונו יתברך.

Rav on Chumash / Haggadat Hagrid p. 55

Why were the plagues necessary? Why did God not simply devise a means for the Israelites to leave Egypt against Pharaoh's will? The purpose of the plagues was to elevate God's Name so Pharaoh would recognize His existence. Once Pharaoh gained this recognition, he would naturally allow the Israelites to leave, understanding that it was God's will that he do so. However, Pharaoh did not recognize God until all the plagues had afflicted Egypt.

Yair Kahn Haggadah

There is a halachic concept known as *kofin oso ad sheyomar rotzeh ani*: under certain circumstances, we apply force until the individual comes to the realization that what is demanded of him is just and he, therefore, ultimately expresses his desire to comply. By afflicting Egypt with the plagues, God wanted Pharaoh himself to recognize the need to allow the Jews to leave Egypt.

פרקי ר' אליעזר, מהדורת היגר, כו

ר' יהושע בן קרחא אומר שרה היתה אשת פרעה מאהבתו אותה כתב לה בשטר כתובתה כל ממונו בין כסף בין זהב בין עבדים וקרקעות, וכתב לה את ארץ גושן לאחוזתה, לפיכך ישבו בני ישראל בארץ גושן בארץ שרה אמם.